

Harvinaisista kirjaimista, jälleen kerran

Tutkimusten mukaan suomen kielen yleisimmät kirjaimet ovat A, I, T, N, E, S, L, O, K, U ja Ä, tässä järjestyksessä. Samat kirjaimet lienevät yleisimpiä sanatehtävissäkin. Niissä pyritään kuitenkin käyttämään mahdollisuuksien mukaan myös harvinaisempia kirjaimia. Miksi?

No tietysti juuri siksi. Siksi, että sanatehtävien idea on nimenomaan leikitellä sanoilla ja niiden monimuotoisuudella. Ajatellaanpa sanaristikkoa, jossa esiintyisivät vain nuo yleisimmät yksitoista kirjainta. Sellainen olisi sanastoltaan todennäköisesti aikalailla köyhä ja mitänsanomaton, ainakin jos vihjeetkin olisivat hyvin helppoja ja yksinkertaisia. Tällainen tehtävä voisi myös olla melko vaikea laatia, koska sanavalikoima olisi kovin rajoitettu. Vai olisiko sittenkään? Voisi olla joskus hauskaa kokeilla. Mitä kaikkea pelkästään noista kirjaimista saisikaan aikaan? KESÄKU, SUOLAINEN, SILLI, OLUT, UUSI. Mutta PERUNA jäisi puuttumaan. LEIPÄ myös.

Harvinaisimpia kirjaimia ovat loppupäästä lukien Q, Å, W, C, F, B, G ja Ö. X ja Z mitä ilmeisimmin myös, mutta niitä ei näkemissäni aineistoissa ollut edes tilastoitu. Tehdäänpä taas ajatusleikki. Montako sanaa saisit aikaan pelkästään

näitä kirjaimia käyttämällä? Saisitko edes yhden?

Q ja Å ovat ne pahimmat tapaukset. Sellaisia yleisesti tunnettuja sanoja, joissa ne esiintyvät, on hyvin vähän. Laatija käyttäisi mielellään muitakin kuin aina niitä samoja: QATAR, KUQI, QUEEN. ÅLAND, SKÅNE, UMEÅ. Mutta minkäs teet, valikoima ei ole yhtä laaja kuin tarvatalossa. Jos laatija haluaa käyttää näitä harvinaisempia kirjaimia, tilanne on OTA TAI JÄTÄ. Kryptojen laatijan tavoitteena on kuitenkin saada jokaiseen tehtävään mahdollisimman monta eri kirjainta. Siksi hänelle tuottaa iloa saada tehtävään sommiteltua vaikkapa paikkakuntien nimet GUAYAQUIL, ALBUQUERQUE, ÅMINNEFORS tai SKELLEFTEÅ. Eivätkä ÖRNSKÖLDSEVIK tai CHONGQINGkaan ole huonoja, muista harvinaisista kirjaimista puheen ollen. Eikä STÅHLBERG. Vai mitä, herra XI JINPING?

Ä on muuten tosiaan paljon, paljon yleisempi kuin Ö. ÄÄNIÄ ja ÄÄNTEITÄ on enemmän kuin HÖLMÖJÄ, KÖKKÖJÄ ja MÖRKÖJÄ. Mainittakoon muuten tässä vielä, että ranskalainen kirjailija Georges Perec, joka tunnettiin myös sanaristikoiden laatijana, kirjoitti aikoinaan romaanin La Disparition, jonka tekstissä ei ollut ainoatakaan E-kirjainta. Onnistuisi kohan sama finlandiaksi?

Antti Parkkinen
antti.parkkinen@ristikkoakatemia.fi

Lähetätkää ristikkoiheisiä kysymyksiä ja mielipiteitä osoitteeseen kysymys@ristikkoakatemia.fi

Ristikkoakatemia Facebookissa:
www.facebook.com/groups/ristikkoakatemia/